

[Subjektivní prožitky]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2003](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2003](#)

◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 11. 7. 2003

◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 11. 7. 2003

[Subjektivní prožitky]

Lidé velmi brzo, byť na počátku jen jakýmsi tušením bez kontur, poznali, že subjektivní prožitky se liší od osoby k osobě. Když už jednou vynalezli jazykové sdělení (nebo objevili „řeč“ ?), pokoušeli se o domluvu s druhými lidmi, a to je možné jen tehdy, když lze nějakým způsobem zajistit „identitu“, totožnost toho, o čem něco říká jeden a co rozumí ten druhý. A bylo pochopitelně nasnadě, že nejnázem bylo možno se domluvit o tom, nač bylo také možno přímo ukázat, tedy o věcech (a také o organismech, které byly dlouho považovány za druh „věcí“ – viz např. ještě Descartes !). Ovšem postupem času bylo nutno od „věcí“ přejít k tomu, co se v lidské komunikaci ukázalo být neméně důležité, někdy dokonce mnohem důležitější než „věci“. A tam vyvstal problém mnohem naléhavější, protože nebylo možno se čas od času prostě zachytit na něčem tak, že se na to ukázalo.

„Ukázat“ se na to dalo jen slovy, ale sama slova jakožto pouhé názvy, pouhá pojmenování nepostačovala, protože názvy předpokládají nějakou formu domluvy mezi lidmi a také jakési úmluvy, nevýslovného, ale někdy dokonce výslovného ujednání, že se té a té ne-věci bude říkat tak a tak. V tom byla situace obdobná té situaci, v níž šlo pouze o věci – i tam pojmenování, název, označující slovo muselo být nějak (i když nikoli formálně a výslovně) „navrženo“ a malou nebo větší komunitou „přijato“. Tak je jasné, že vlastní problém pojmenování ne-věcí nelze řešit poukazem na nějakou dohodu či úmluvu, neboť dříve než byla jakákoli úmluva o pojmenování možné, muselo být dosaženo vzájemného porozumění o tom, oče vlastně při tom pojmenovávání půjde, tj. co má být nebo bude pojmenováno. Z toho vyplývá, že problém identifikace (tj. dosažení totožnosti toho, k čemu se mínění dvou nebo více spolu komunikujících lidí odnáší; nésti = FEREIN, odnášeti se k něčemu dalšímu = METAFEREIN) nelze jen tak snadno převádět na nějaké zjednodušující schema. Zdá se, že rozhodující pro dosažení jakési aspoň přibližné totožnosti toho, o čem se vypovídá, spočívá původně v opakování určitých slov a slovních spojení (kontextů) v určité situaci, které alespoň zčásti účastníci hovoru nějak znají. Z toho zase dále vyplývá, že navzdory tomu, že jazyk je vždy a nutně metaforický, metafora není jeho základem ani jednou ze základních složek, nýbrž je spíše cílem, jehož se jazykovým projevem dosahuje. Jazyk nutně předchází metaforičnosti a teprve sekundárně si ji osvojuje jako novou funkci. Jazyk původně nic „neznamená“, nýbrž je pouze sám sebou, jakýmsi zvláštním, magickým úkonem, a jeho metaforičnost je kouzlem, které si musel teprve osvojit a kterého začal teprve později, ale velmi bohatě a strukturovaně používat a využívat.

(Písek, 030711-1.)